

KAMNOLOM SKRIVNOSTI

Člani Ljubljanskega geodetskega društva smo za temo letošnje strokovne ekskurzije izbrali kamnoseška dela in vlogo geodeta pri pridobivanju kraškega kamna. Pot nas je vodila v okolico Sežane, kjer smo si ogledali kamnoloma Lipica I in Lipica II. Kamnolom Lipica I je največji od štirih aktivnih kamnolomov podjetja Marmor, Sežana d. d., kamnolom Lipica II pa je sploh največji podzemni kamnolom naravnega kamna v Sloveniji. Poleg tega na podlagi koncesijskih pogodb sivi kraški kamen različnih struktur in trdot v podjetju pridobivajo še v kamnolomih Doline in Kopriva. Kamnolom pri vasi Kopriva je sicer najmlajši in zato tudi edini v celoti odprt kot površinski kop, se bo pa s širjenjem zagotovo tudi ta v prihodnosti premaknil v podzemlje.

Slika 1: Udeleženci ekskurzije v kamnolomu Lipica I pri Sežani.

Predstavniki podjetja so nas pričakali ob vhodu v kamnolom Lipica II, nas podučili o pravilih gibanja po območju kamnoloma in nas povedli proti nam nepoznanemu podzemlju, ki je očem številnih obiskovalcev bližnje Kobilarne Lipica povsem skrito. Podrobni geološki razlagi strukture prisotnih kamnin je blizu sto metrov pod površjem sledila še podrobna razlaga geodetskih del pri evidentiranju lastniško-inženirskih parametrov, usmerjanju izkopskih del, nadzoru posedanj in seveda izračunu volumnov za potrebe poročanja koncedentu. Predstavitev je izvedel predstavnik podjetja GPS Sežana d.o.o., ki opravlja vsa geodetska dela v kamnolomu in tudi samo skrbi za vzdrževanje ustrezne mreže geodetskih točk na površju in v podzemnem delu.

Sliki 2 in 3: Kamnolom Lipica II.

Tehnike pridobivanja kamnine so nam bile razložene že v omenjenem podzemnem delu kamnoloma Lipica II, podrobno pa še v kamnolomu Lipica I, kjer smo si lahko ogledali tudi delovne stroje za razrez, dvigovanje in prevoz kamnitih blokov presenetljive velikosti in teže. Podzemni del kamnoloma Lipica II, z več kot osmimi kilometri hodnikov oziroma velikih kavern, je prerasel v drugi največji delujoči rudnik v Sloveniji, za rudnikom lignita v Velenju. Velikost izkopnih dvoran in monumentalnost podpornih stebrov sta nas osupnila in navdala s spoštovanjem d o zahtevnih del in tukajšnjih strokovnjakov.

Sliki 4 in 5: Kamnolom Lipica I.

Presenečenjem kar ni bilo konca. Strokovnemu poduku o pridobivanju kamna so sledila še navodila o najprimernejši obleki (vključujoč damske pričeške in ličila), obutvi, motorizaciji, prehrani in pijači v kamnolomu! Kdor ne verjame, naj si ogleda prispevek na spodnjem naslovu (geslo: Kamnolom skrivnosti).

Kamnolom skrivnosti: <https://www.youtube.com/watch?v=81Rfca06irI>.

Mi smo tem navodilom sledili in se podali v raziskovanje dobrot Krasa v bližnjo vinsko klet, kjer smo dan sklenili z živahnim klepetom ob omenjenih sadovih narave in pridnih kraških rok.

Sliki 6 in 7: Siva pot nas je tokrat vodila v Križ pri Sežani.

Že tako ugodno izkušnjo je nadgradilo še sončno in toplo vreme, tako ne čudi vrsta prejetih pohval udeležencev. Tako zanimivih in prijetnih druženj si vsi želimo čim bolj pogosto.

Zapisal:

Milan Brajnik, Ljubljansko geodetsko društvo

Fotografije:

Miha Muck in Milan Brajnik, Ljubljansko geodetsko društvo

GEODETSKI IZLET SPREGLEDANA SRBIJA – DŽERDAP

Tradicionalni pomladni izlet Ljubljanskega geodetskega društva smo tokrat, po desetletni prekinitvi, spet usmerili v kraje nekdanje skupne države. Enaintrideset udeležencev izleta, ki ga je društvo ponovno organiziralo v sodelovanju s sindikatom Območne geodetske uprave Ljubljana, je tokrat obudilo spomine na izjemne arhitekturne in tehnično-infrastrukturne inženirske dosežke bolj, pa tudi nekoliko manj oddaljene preteklosti. Poglavitni cilj izleta je bila soteska Džerdap s hidroelektrarno, ki jo »ne povsem najmlajši« udeleženci pomnimo kot izjemen strojno-tehnološki dosežek polpretekle zgodovine, sicer pa je bilo območje že od nekdaj strateško zelo pomembno, o čemer priča vrsta drugih pomnikov.

Po zgodnjem odhodu nas je sončni vzhod »ujel« na ravninah hrvaške Slavonije. S kratkimi postanki in nekoliko manj kratkimi mejnimi zatikanji smo vstopili v Republiko Srbijo. Tokrat smo se preko mostu Gazela, pod katerega se je podpisala slovenska avtorska naveza Pipenbaher in Gabrielčič, zgolj zapeljali skozi aktualno glavno mesto države in nadaljevali na bregove Donave v smederevsko Šumadijo. Razpoloženje smo izboljšali in si pretegnili noge z obhodom vinogradov ter zatem izdatno »odplaknili lakoto« ob prigrizku v eni od lokalnih vinskih kleti.

Tako okrepljeni smo se podali v raziskovanje Smedereva. Zgodovinska prestolnica srbske države je podobno kot Ljubljana zrasla na kraju nekdanjega rimskega naselja. Oče nam dobro znane celjske grofice Katarine, despot Đurad Branković, je tu zgradil največjo srbsko trdnjavo, ki se je tudi precej dlje kot vse druge utrdbe na Balkanu upirala turškim osvajalcem. Ker sta bili med nami kar dve članici društva

soimenjakinji te dične in junaške žene nesrečnega zadnjega celjskega grofa Ulrika II., so nam bila vrata v mesto na široko odprta. Dobrodošlico smo dobro izkoristili in po ogledu ruševin omenjenega trdnjavskega kompleksa ter ostalih mestnih znamenitosti utrujeni v bližnjem Kovinu zaključili dan ob starogradski glasbi in obveznem »pečenju«.

Sliki 1 in 2: Šumadijski griči in mesto Smederevo s trdnjavo.

Porečje Donave že stoletja velja za eno od območij, zibelk kultur in civilizacije. Za svoja potovanja so reko uporabljali mnogi cesarji in kralji, na njenih bregovih in v okolici je zato danes mogoče občudovati številne samostane, gradove in stara mesta. Mi smo se zapeljali do še ene v vrsti znanih utrdb ob tej pomembni rečni povezavi, trdnjave Golubac, ki je bila postavljena kot branik vstopa v Džerdapsko sotesko. Na tem mestu reka zapusti Panonsko nižino, njen umirjeni in pred sotesko kar 6,5 kilometra široki tok se precej manj umirjeno nadaljuje v ozki in visoki soteski. Najdaljša soteska v Evropi, poimenovana tudi Železna vrata, je dolga slabih sto kilometrov in na najožjem delu široka le 150 metrov, poleg tega njena globina dosega skoraj sto metrov, strmi bregovi se pno dobrih tristo metrov nad gladino, vrhovi pa dvigajo tudi več sedemsto metrov visoko.

Sliki 3 in 4: Trdnjava Golubac in razgledišče nad Džerdapsko sotesko.

Po utrdbi smo si ogledali še eno dragocenost narodnega parka Džerdap – arheološko najdišče Lepenski Vir, ki je poznano kot eno najpomembnejših v Evropi. Za primerke najstarejše monumentalne plastike na svetu, ki pričajo o nastanku kulture Lepenskega Vira in njene svojevrstne umetnosti so arheologi ocenili, da segajo v čas srednje in mlajše kamene dobe. Prva arheološka izkopavanja na najdišču so se začela leta 1965, ko so že potekale priprave na izgradnjo hidroelektrarne Đerdap. Najdišče so zato preselili skoraj 30 metrov višje, da bi ga zaščitili pred potopom in tako originalni kamniti ostanki stojijo na modelu nižje

ležečega terena, originalne plastike pa so preselili v muzej. Ogledali smo si zanimivo, na filmski trak zabeleženo, pričevanje o izkopavanjih.

Sliki 5 in 6: Ogled projekcije ob najdišču Lepenski Vir in jez HE Đerdap I.

Obisk HE Đerdap je v nas vzbudil nekoliko nostalgичne občutke, predvsem pa še vedno veliko spoštovanje do strojno-gradbenega podviga naših prednikov, pri katerem sta moči združili tedanji socialistični državi Jugoslavija in Romunija. Mogočne vodne turbine iz Litostroja, takratnega velikana slovenskega gospodarstva, so poganjale in še poganjajo hidroelektrarno, ki je ostala največja elektrarna na Donavi! Večnamenski (hidroenergetski, plovni in cestno-mostovni) sistem je bil med letoma 1964 in 1972 zgrajen na 943. kilometru od izliva Donave v Črno morje. Ta največja hidravlična konstrukcija na Donavi s skupno dolžino 1278 metrov je popolnoma simetrična in zasnovana tako, da ima vsaka država (Srbija in Romunija) enake dele glavne stavbe, ki se vzdržujejo in uporabljajo v skladu s sporazumom in konvencijo o gradnji in obratovanju. Vsaka stran ima (pa čeprav povezano) po eno samostojno elektrarno, ladijsko zaporo in sedem prelivnih polj od skupno štirinajstih, kolikor jih je na skupnem prelivnem jez. Približno 20 kilometrov nizvodno sta državi nato do leta 1984 zgradili še nekoliko manjšo HE Đerdap II. Sistem obeh jezov je gladino Donave pod Beogradom dvignil za 35 metrov in dolino spremenil v akumulacijsko jezero ter, poleg na gospodarske, močno vplival tudi na demografske in ekološke spremembe v širši okolici. Utrujeni smo si privoščili kratko osvežitev po ogledu bližnjega mesteca Kladovo in se preko jezov elektrarne odpeljali na levi, romunski breg Donave ter prenočili v obalnem mestu Orsova.

Naslednje jutro smo »premerili« ostanke nekdanjega izjemnega mostu med današnjima mestoma Kladovo in Drobeta-Turnu Severin. postavljenega na zahtevo rimljanskega cesarja Trajana. Most je meril neverjetnih 1135 metrov z lesenimi loki, razpetimi čez več kot dvajset kamnitih zidanih stebrov. Še danes od Smedereva pa do Vidina v Bolgariji mostu čez reko Donavo ni, promet omejeno poteka le po jezov hidroelektrarne, kamor pa težki tovornjaki nimajo dostopa. Trajanov most, ki so ga zgradili v pičlih dveh letih za vojaški vpad v danes romunsko Dakijo, je z dolžino ostal nedosegljiv gradbeni dosežek za naslednjih več kot tisoč let! Pred vrnitvijo na srbsko stran smo se sprehodili skozi starodavno romunsko mesto z ostanki rimskega kastruma in kasnejše srednjeveške utrdbe ter preverili stabilnost današnjega mestnega simbola, značilnega vodnega stolpa.

Sliki 7 in 8: Ostanki Trajanovega mostu in vodni stolp v mestu Drobeta-Turnu Severin.

Naslednji dan smo zapluli po Donavi z ladjico in se zapeljali po markantni soteski. Poleg opazovanja naravnih posebnosti smo obnovili poznavanje pomembnih zgodovinskih dejstev, vezanih na te kraje. Ogledali smo si znano Trajanovo tablo, ki spominja na izjemna inženirska znanja in gradbene podvige rimske civilizacije, pa pomnik silnega dakijskega nasprotnika kralja Decebala ter spotoma opazovali živahen promet po reki.

Sliki 9 in 10: Udeležence je navdušil pomnik kralju Decebalu, v Viminaciumu pa so jih najbolj mikale rimske terme.

Pred potjo domov smo se ustavili na še enem znanem arheološkem najdišču z ostanki pomembnega rimskega vojaškega tabora in mesta Viminacium, kjer smo si ogledali tudi rekonstrukcijo dela največjega amfiteatra na Balkanu in se spomnili krutih gladiatorskih iger. Potem smo se polni novih vtisov, mimo odprtega kopa lignita in termoelektrarne Kostolac, odpravili na dolgo pot proti domu – a se zopet nismo

mogli upreti bogati lokalni gastronomski ponudbi. Postanek na salašu pri Sremski Mitrovici je ponovno potrdil prislovnično geodetsko družabnost in res težko se je bilo posloviti ter nadaljevati pot proti Ljubljani, kamor smo prispeli v poznih oziroma zgodnjih jutranjih urah, za večino že novega delovnega dne.

Slika 11: Skupinska fotografija udeležencev na razgledišču Kapetan Mišin breg.

Zapisal in fotografiral:

Milan Brajnik, Ljubljansko geodetsko društvo

JUBILEJNA PORTUGALSKA (10.–14. APRIL 2025)

SKORAJ 70 UDELEŽENCEV OB 70. OBLETNICI CELJSKEGA GEODETSKEGA DRUŠTVA

Celjsko geodetsko društvo (CGD) je ob okroglem jubileju 70 let od ustanovitve sklenilo v letu 2025 izvesti daljšo strokovno ekskurzijo. Že v letu 2024 smo si za cilj izbrali zanimivo državo na jugozahodu Evrope, Portugalsko.

Ob uri, ko vsi delavni Slovenci običajno že spijo, smo se geodeti CGD in nekaj družinskih članov ter prijateljev naših članov zbrali pred dvorano Zlatorog, kjer se je začela dolga pot. Tako je na prehodu s srede na četrtek skoraj 70 potnikov, za naših 70 let delovanja, začelo zanimivo in intenzivno potovanje, ki smo ga tokrat prvič zaupali turistični agenciji Zvezdica zaspanka, in moramo reči, da nas ni razočarala.

Najprej nas je pot vodila do letališča v Benetkah in nato po zraku naprej do Portugalske. Sreča je bila, da smo že kar med vožnjo lahko nazdravili ob rojstnem dnevu naše sopotnice, saj je tako vožnja do letališča hitreje minila.

Slika 1: Udeleženci ekskurzije pred vkrcanjem na letalo.

Slika 2: Udeleženci pred Spomenikom odkritjem.

Polet do Lizbone je bil miren, nekaterim nam je uspelo celo nadomestiti nekaj manjkajočega spanca, in že smo trknili na tla sredi portugalske prestolnice, kakih deset minut vožnje (po praznih cestah) od centra mesta. Tako smo lahko po namestitvi na avtobus takoj začeli z ogledi, in sicer najprej s krožno vožnjo po Lizboni, s postankom na nabrežju reke Tejo pri **Belemskem stolpu**. To je obmorska srednjeveška utrdba, ki ponuja lepe poglede, tako na mesto kot na ustje široke reke Tejo, najdaljše reke Pirenejskega polotoka. Tu smo prvič začutili, da Lizbona privlači veliko turistov z vsega sveta, saj je bilo čakanje na vstop zelo dolgo.

Sledil je krajši sprehod ob obali do kopije hidroplana **Lusitania**, ki je v 30. letih 20. stoletja prvi preletel Atlantik med Lizbono in Brazilijo. Naslednja znamenitost mesta, obvezna za ogled, je **Spomenik odkritjem** (port. *Padrão dos Descobrimentos*). Posvečen je pomorščakom raziskovalcem, ki jih ima portugalska zgodovina kar dolgo vrsto. 52 metrov visok spomenik je bil postavljen leta 1960, ob 500-letnici rojstva princa Henrika Pomorščaka, ki v roki drži karavelo, s katero so njihovi pomorščaki obpluli ves svet. Pri razvoju plovila je imel Henrik zelo pomembno vlogo, saj je karavela zamenjala okorne in počasne srednjeveške ladje in s tem omogočila Portugalski, da je v 15. in 16. stoletju postala vodilna pomorska sila. Spomenik stoji na zanimivo tlakovani ploščadi, kjer je iz mozaika sestavljena tudi roža vetrov, v sredini pa je prikazanih pet celin, kot so svet upodabljale navigacijske karte iz tistega obdobja.

Ta del obale reke Tejo je poln znamenitosti. Nasproti Spomenika odkritjem je nekdanji **samostan sv. Hieronima** s cerkvijo, kjer počivajo nekatere pomembne zgodovinske osebnosti Portugalske, med njimi pomorščak Vasco da Gama. Stavbe samostana so grajene v »manuelinskem slogu«, imenovanem po kralju Manuelu I. Posebnost stavbe je v tem, da so v okrasje notranjosti in fasade objektov vključena odkritja s pomorski osvajanj svetovnih morij in dežel, največkrat kakšna morska bitja iz tujih dežel.

Po ogledih se je že močno razrasla pajčevina v praznih želodcih, zato je bila pavza zelo dobrodošla. Degustirali smo tudi prva portugalska piva in vina, ob tem pa še z zadovoljstvom ugotovili, da so cene hrane in pijače v Lizboni zelo podobne našim.

Sledil je avtobusni ogled, kjer smo se med drugim ustavili v parku Edvarda VII. s prečudovitim razgledom, nato pa v bližini starega mestnega jedra zopet nadaljevali peš. Da se ne bi izgubili in bi kaj izvedeli, smo prvič na ekskurziji dobili vsak svoje ozvočenje, pa ne za poslušanje portugalskega fada, ampak da smo lahko sledili izčrpni razlagi odlično podkovane vodičke Maje. Pravzaprav je natresla toliko zanimivih podatkov, da se vsega ni dalo zapomniti, sploh če si na busu med razlago malo podremal.

V centru mesta je najbolj padel v oči trg Rossio z lepim spomenikom, nato pa smo na osrednji ulici Rua Augusta, ki je zaprta za promet, dobili prosto za samostojne ogledе in kosilo. Nekateri smo se povzpeli tudi na markanten železni razgledni stolp Santa Justa, zgrajen na enak način kot Eifflov stolp v Parizu, saj ga je tudi gradil Eifflov učenec. Seveda nismo pozabili poskusiti lizbonske znamenite sladice **pastel de nata**, ki je nekakšna skodelica iz testa, običajno napolnjena z vaniljevo kremo. Ogled mesta smo končali ob reki Tejo, kjer nas je po besedah vodičke čakal najdaljši triosni avtobus na Portugalskem z odličnim voznikom Paolom, kar je tudi dejansko potrdil v naslednjih dneh vožnje. Med vožnjo do hotela v Estorilu, nekdanjem letoviškem mestecu na zahodnem obrobju Lizbone, smo ugotovili, da se Lizbona, enako kot Ljubljana, duši v prevelikem številu avtomobilov.

Po nastanitvi in večerji smo še ujeli čas za sprehod po Estorilu, nekateri pa so našli tudi pot do obale Atlantika z veliko peščeno plažo. Hotel London, po portugalsko Londres, ni bil najnovejši, je pa imel odprt bazen, v kopalnicah so bile tehtnice – menda zato, da ne bi pojedli preveč njihove okusne morske hrane. Ob zajtrku so nas celo presenetili s penečim vinom – kdor ga je pač želel –, kar se za izlet ob 70. obletnici društva pač spodobi.

V petek, drugi dan obiska Portugalske, smo zavili najprej na zahod in nato proti severu te države. Šli smo tako daleč na zahod, kot ni mogoče nikjer drugje v celinski Evropi, na **Rt Roca** (port. *Cabo da*

Slika 3: Rt Cabo Da Roca – najzahodnejša točka Evrope.

Roca), uradno najzahodnejšo točko evropske celine. Tudi tu nismo bili edini turisti, smo pa imeli zabavno skupinsko poziranje. Za fotografiranje smo naprosili kar trojico deklet, za katere smo pozneje izvedeli, da so iz Tajvana. Ena se je odločila, da poleg naše velike skupine v fotoaparat ujame tudi celoten spominski obelisk, in kazalo je, da bo ob lovljenju motiva kar padla preko zidu nad prepadom do obale oceana. No, pa se je fotografiranje srečno končalo z veliko našega smeha in ob izvirnih foto pozah gibčne Tajvanke.

Od tu se je naša pot obrnila bolj proti severu, najprej do slikovite umetniške vasi **Obidos**. Izvedeli smo, katera kraljica je vasico dobila v dar od svojega kralja. Alfonz II. Portugalski jo je v 13. stoletju podaril svoji soprogi Urraci in od takrat ima vas status mesta kraljice. Seveda Portugalska ni več kraljevina, je pa to spomin na kraljevo preteklost države. Tukaj so nas presenetili s tradicionalnim

višnjem likerjem, imenovanim *ginja* in postreženim v čokoladnih lončkih. Vasica je bila polna dobrot, poskusili smo tudi druge njihove specialitete, med drugim štručke, napolnjene z namazom iz polenovke, njihove nacionalne specialitete, in skuto. Zraven se seveda priležeta portovec ali pivo. Če bi kdo prej rekel, da gre tak ribji namaz skupaj s sladkim portovcem, mu ne bi verjel, pa je šlo čisto lepo v želodec.

Slika 4: Skupinska v mestu Nazare, če res dobro pogledate, boste med nami našli tudi domačinko, ki nas je omrežila na stojnici.

Po Obidosu pa zopet v avtobus in še bolj na sever, do svetovno poznanega mesta **Nazare**, ki slovi po najvišjih valovih za surfarje. Nazare je raj ljubiteljev deskanja na vodi z vsega sveta in tudi prizorišče tekmovanj v tem specifičnem športu. Mesto je zelo slikovito, stari del mesta je na skalnatem klifu, kakih 150 metrov nad plažo in nad novejšim delom mesta, od koder je prekrasen razgled na dolgo peščeno plažo Nazareja, kjer se zbirajo tako surfarji kot letoviščarji za uživanje v morju. Na tem območju imajo domačinke posebno nošo, in sicer kratka krila s sedmimi podkrili. Še vedno jo predstavijo kot prodajalke na stojnicah starega mesta. Najbolj podjetna med njimi nam je tudi zaplesala in pritegnila nakupe svojih sladkarij celi naši skupini, kar je pošteno razjezilo ostale prodajalke.

Za zaključek tega dneva smo si ogledali še mestece **Alcobaca**, na sredi katerega stoji ogromen nekdanji samostan, ki je danes muzej. V sestavi muzeja je tudi ogromna gotška cerkev, v kateri sta grobnici kralja Pedra I. Portugalskega in njegove umorjene ljubice Inês de Castro. Pedro se je poročil s kastiljsko princeso Constanzo, vendar je pobegnil s svojo pravo ljubeznijo Inês in pozneje živel v mestu Coimbra. Njegov oče, kralj Alfonz V., je verjel, da Inês ogroža njegovo kraljestvo, in jo je dal umoriti. Kmalu po očetovi smrti je Pedro izjavil, da se je skrivaj že poročil z Inês, in se grozljivo maščeval morilcem ter izkopal njeno truplo. Balzamirano truplo je predstavil na dvoru s krono na glavi in zahteval, da vsi vpleteni v njen umor pokleknejo in poljubijo njeni razpadli roki. Danes sta njuni okrašeni grobnici obrnjeni druga proti drugi, da bi na sodni dan najprej ugledala drug drugega. Zgodba nas zelo spominja na tragično ljubzensko zgodbo našega celjskega grofa Friderika in njegove Veronike.

Na letošnjem potovanju smo imeli srečo, da sta kar dve naši članici obrnili koledar za eno leto nazaj, Anita v četrtek in Damjana v petek. Kot se spodobi, smo v petek popoldne po zadnjem ogledu našli čas, da jima poklonimo mini tortice z ognjemetom ter jima zaželimo vse najboljše. Rojstnodnevno praznovanje med vožnjo z avtobusom pa smo zaključili še s predlogom za določitev himne CGD, ki iz zdravstvenih razlogov pač **ne more vode pit**.

Prijetno razigrani smo se nato v bližini mesta **Mira** nastanili v hotelu Herdade Lago Real. Hotel, urejen v arabskem slogu, z več bazeni, dostopnimi neposredno iz sob, in dvema jezercema, je pritegnil kar nekaj sopotnikov, da so skočili v vodo. Sledila je naporna večerja. Zakaj naporna? Ker ob pogledu na veliko izbiro hrane sploh ne veš, kdaj se preveč naješ. Po večerji pa še ni bilo konec dogajanja, saj je sledil nastop odlične fado glasbene skupine, ki je bila dober uvod v veselo dogajanje na terasi.

Posledica kratke noči nas je nekatere preganjala še dolgo v tretji dan Portugalske. Sobotne ogleda smo začeli v **Fatimi**, največjem katoliškem svetišču na Pirenejskem polotoku. Tu se je leta 1917 trem deklicam začela na isti dan v mesecu prikazovati Marija, kmalu se je to razvedelo najprej v vasi in okolici, zelo hitro pa se je zelo razširilo obiskovanje vernikov od drugod. Danes je na mestu prikazovanj kapela za kakšnih dvesto vernikov, v bližini stoji še stara cerkev. Nasproti te cerkve, onkraj ogromne ploščadi za vernike ob največjih praznikih tega svetišča, pa še nova podzemna cerkev za devet tisoč vernikov, v kateri se blešči dvajset metrov dolg zlat mozaik našega patra Rupnika, ki ga v zadnjem času obravnavajo različni mediji, a žal ne zaradi njegovih lepih mozaikov.

Sledila je vožnja v staro univerzitetno, zelo slikovito mesto **Coimbra**, ki je bilo nekoč glavno mesto države. Tu se sprahodimo po ozkih in strmih ulicah starega mestnega jedra, vse do najstarejše univerze na Portugalskem, potem pa se že razgubimo po ulicah na hitro kosilo. V Coimabri še danes študira okoli 25.000 študentov. Zaradi ugodnih cen pa na mednarodno izmenjavo prihaja tudi veliko slovenskih študentov.

Slika 5: Del ekipe pred odhodom na vožnjo po kanalih Aveira, portugalskih Benetk.

Zadnji ogled tega dne je bilo obmorsko solinarsko mesto **Aveiro**, ki je zaradi kanalov, izkopanih po mestu in okolici, dobilo ime Portugalske Benetke. V preteklosti so se poleg pridobivanja soli ukvarjali z nabiranjem atlantskih alg, iz katerih so izdelovali gnojila za kmetijstvo. Po 2. svetovni vojni je ta dejavnost odmrila in so čolne za nabiranje alg polepšali in opremili za prevoze turistov. Ob ogledu smo izvedeli tudi, da je danes najbolj donosna gospodarska dejavnost v mestu izdelava keramike. Tudi Aveiro je univerzitetno mesto. O tem smo se lahko prepričali čez dan, ko smo v mestu srečevali skupine uniformiranih študentov, ki so z glasbo, petjem in tudi s preveč piva praznovali vsakoletni spomladanski študentski žur. Mesto naj je s svojimi lepo urejenimi ulicami in vogalnimi hišami v središču čisto očaralo.

Ob dolgi peščeni obali Atlantika smo se nato vrnili do hotela. Na poti smo se ustavili v zanimivem »črtastem mestu« **Costa Nova**, letoviškem kraju z večinoma razgibanimi, črtasto obarvanimi fasadami hiš.

Dan smo zopet zaključili s preobilno večerjo, po večerji pa je lokalna folklorna skupin dodobra pokazala živahen temperament z na trenutke divje poskočnimi plesi. Tako kot prvi večer so nas tudi ta večer pekle dlani, pa ne od trdega dela, temveč od ploskanja.

Slika 6: Še ena skupinska s Portom v ozadju.

Na štiridnevnem potovanju po prijetni tuji deželi je vedno tako, da pride zadnji, četrti dan čisto prehitro. Za česnjo na torti, za posledek na celotni poti, pa agencije večinoma določijo mesto **Porto**, širom sveta znano kot mesto, kjer so Angleži pred približno dvesto leti naučili Portugalce izdelovati delikatesno vino portovcev. Pridelujejo ga v kletih v Portu, po katerem je tudi dobilo ime. Kleti so na levem bregu mogočne reke Douro, staro mesto pa se vzpenja v strmi desni breg reke. Ko ga gledaš preko reke, še posebej po obisku degustacij v kletih portovca, ponuja prizore, ki se jih kar ne moreš naveličati. Stari del Porta smo si na srečo ogledali od zgoraj navzdol, najprej samo od zunaj slavno knjigarno **Lello**, nato smo se po uličicah spustili, pa malo vmes

pozveli do katedrale v Portu, od koder smo že našli lepe razglede navzdol na reko Douro. Mimo nekdanje tržnice smo prišli do cerkve sv. Frančiška z izjemno bogatimi baročnimi dekoracijami in se nato spustili do reke Douro, kjer smo se razkropili po ozkih uličicah in si poiskali kotiček za še zadnje portugalsko kosilo. To pa se je izkazalo za zahtevno nalogo, saj je bila nedelja, mesto pa polno domačih in tujih turistov.

Popoldne smo se preko starega jeklenega mostu podali proti kleti **Calem**, kjer izdelujejo preverjeno izvrsten portovec. Predstavili so nam način izdelave, zaupali, katere sorte grozdja uporabljajo in kako dvignejo stopnjo alkohola. Čeprav je portovec zelo sladko vino, ima visoko stopnjo alkohola, kar med 19 in 22 %. Po degustaciji se je prilegla še kavica »cortado« v bližnjem baru, potem pa na letališče. Do vkrcanja je ostalo še nekaj časa za zadnje nakupe.

Let do Bergama je hitro minil. Čakala pa nas je še skoraj 550 kilometrov dolga pot do Celja, ki smo jo, kljub poznim oziroma zgodnjim uram, nekoliko razbili s postankom za malico v bližini Benetk. No, malico so nam podaljšali še policisti, ki so se odločili, da prekontrolirajo naše šoferje, vendar smo jo odnesli brez posledic. Tako smo se na zadnjem postanku na Lomu samo še poslovali in se zahvalili zanimivi in zabavni vodički Maji.

Ko se je naredil lep dan po nočnem dežju v Italiji, smo prišli nazaj v Celje. Za nekatere bolj redke se je že kmalu začel nov delovni teden, večina pa si nas je, polna vtisov preteklih dni, privoščila še malo lepotnega spanca.

Na koncu še zahvala v prvi vrsti predsedniku Mitji z ekipo za organizacijo tako pestrega in sproščenega izleta in ne nazadnje vsem članom društva CGD in zunanjim sopotnikom za res številčno udeležbo in odlično počutje vseh recimo pet dni potovanja.

Zapisala: Tomaž Cink in Saška Kramar

Fotografije: Arhiv udeležencev ekskurzije

Druge fotografije si lahko ogledate na <https://photos.app.goo.gl/bNc6HZNEsxEeh94Z7>.

DRUŠTVO GEODETOV GORENJSKE, Slovenski trg 2, 4000 Kranj

IZLET DRUŠTVA GEODETOV GORENJSKE NA NOTRANJSKO

Na čudovito petkovo sončno jutro, ravno pravi čas muhastega aprila, smo se člani Društva geodetov Gorenjske odpravili na enodnevni potep po Sloveniji. Pot nas je iz Gorenjske peljala mimo Ljubljane proti Primorski, v smeri Pivke. Že na avtobusu je vladalo živahno vzdušje, zgovorna vodička Daša pa nam je veliko povedala o zgodovini in zanimivosti krajev, mimo katerih smo šli. Vsebina tokratnega izleta je bil najprej ogled **Ekumuzeja Pivških presihajočih jezer**. Dopoldne nas je pred muzejem pričakal vodnik Pablo in nas sprejel v malo drugačni slovenščini. Izvedeli smo namreč, da je po rodu iz Nizozemske in kot biolog že dvajset let živi in dela v Sloveniji. Ogledali smo si domiselno prenovljen muzej, ki leži na robu Slovenske vasi. Pot vode je v kraškem svetu zavita v skrivnost. Nepredvidljivo vreme in posebna geološka zgradba sta podlaga za zanimive pojave. Pablo nam je z žarom v očeh odstrl to tančico skriv-

nosti, ob razlagi, kako nastanejo presihajoča jezera, pa smo si ogledali tudi marsikatero drugo zanimivost rastlinja, narave, pojavov in se čudili lepotam slovenske pokrajine. Vsekakor bi se morali bolj zavedati bogastva ekosistema, naravnih pojavov ter danosti in z njimi pametno upravljati. Po ogledu interaktivnih znamenitosti v muzeju smo se podali na krožno pot do Petelinjskega jezera, ki je drugo največje jezero v skupini pivških jezer. Med hojo smo izvedeli veliko zanimivosti tudi o rakcu škrgonožcu, ki živi v sozvočju z ritmom jezera, pa tudi o najvišji vodi, ki je bila ob močnem deževju zabeležena 26. februarja 2014.

Naš naslednji cilj je bil **Park vojaške zgodovine**. To je izjemen primer muzeja v Evropi, ki se ukvarja z ohranjanjem in predstavljanjem vojaško-zgodovinske dediščine, s poudarkom na tehnični kulturi. Nahaja se v kompleksu nekdanje italijanske in kasneje jugoslovanske vojašnice ter vključuje bližnjo utrdbno Alpskega zidu, do katere vodi tematska učna pot. Sprehodili smo se med eksponati in vodič nam je razložil, kako so se kateri predmeti uporabljali. Kot naročeno ta dan ni bilo gneče z večjimi skupinami, zato smo v spremstvu vodiča lahko vsi vstopili in si ogledali podmornico P-913 Zeta, ki je najbolj prepoznaven eksponat Parka vojaške zgodovine. Devetnajst metrov dolga in 76 ton težka podmornica P-913 Zeta spada med tako imenovane žepne oziroma diverzantske podmornice razreda una.

Nadaljevali smo ogled **Farme Prestranek**, ene izmed najbolj moderniziranih farm v Sloveniji, kjer gojijo govedo ekološko senene vzreje. Mlajši zaposleni nas je popeljal in nam razkazal upravljanje na farmi, kjer z roboti dozirajo in dostavljajo krmo živalim glede na njihove trenutne potrebe. Ogledali

smo si velik prostor za sušenje krme, moderne stroje, s katerimi upravljajo na farmi, med drugim stroj, s katerim predelujejo gnojvko v trdne delce, idr. V načrtu imajo sirarnico in še marsikaj.

Za nepozaben zaključek našega izleta pa smo se ustavili na bližnjem čudovitem **posestvu Grad Prestranek**, ki leži sredi neokrnjene narave, obdano s prostranimi pašniki, slikovitimi travniki in skrivnostnimi kraškimi gozdovi. Ta zgodovinski grad, prvič omenjen že leta 1581, je bil nekoč del slovite Kobilarne Lipica, danes pa se ponaša z eno največjih in najstarejših pokritih jahalnic v Sloveniji ter največjo šolo jahanja na islandskih konjih pri nas.

Ob koncu smo se okrepčali z okusnim poznim kosilom, nato pa se polni lepih vtisov odpravili proti domu.

Jožica Marinko,

Društvo geodetov Gorenjske

EKSKURZIJA DRUŠTVA ŠTUDENTOV GEODEZIJE SLOVENIJE V BUDIMPEŠTO

Med 11. in 13. aprilom 2025 se je 28 študentov geodezije izobraževalo na tridnevni strokovni ekskurziji na Madžarsko. Namen potovanja je bil spoznavanje geodetskih praks v tujini, obisk izobraževalnih ustanov ter raziskovanje arhitekturnih in kulturnih znamenitosti madžarske prestolnice Budimpešte.

Naše potovanje se je začelo v zgodnjih jutranjih urah, ko smo z avtobusom krenili iz Ljubljane proti mestu Székesfehérvár. Tam smo obiskali tehniško fakulteto Alba Regia, ki deluje pod okriljem Univerze v Óbudi. Na tej fakulteti namreč poteka študij geodezije, obisk pa je bil namenjen kratki predstavitvi

njihovega študijskega programa in dejavnosti. Gostitelji so nas sprejeli in nam predstavili delovanje fakultete ter opremo, ki jo uporabljajo pri pedagoškem in raziskovalnem delu.

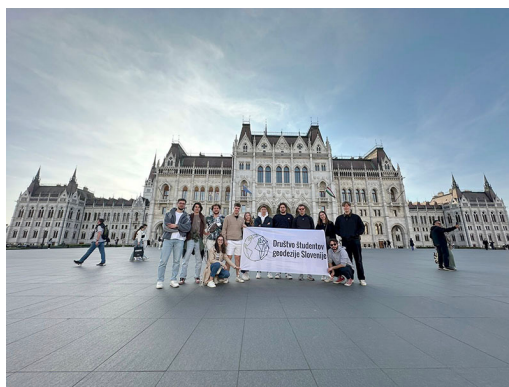

Slika 1: Obisk geodetske fakultete v Székesfehérváru.

Po obisku fakultete smo se odpravili še v bližnje mesto Nadap, kjer smo si ogledali zgodovinsko pomembno geodetsko točko Locus perennis. To je višinska referenčna točka, vzpostavljena leta 1888 v okviru takratnega evropskega geodetskega projekta. Bila je temeljna izhodiščna točka za nivelmanske meritve na območju nekdanje Avstro-Ogrske in je imela ključno vlogo pri vzpostavljanju natančnih višinskih sistemov.

Slika 2: Geodetska točka Locus perennis.

Slika 3: Madžarski parlament

Pozno popoldne smo prispeli v Budimpešto, kjer smo se nastanili v hostlu v samem središču mesta. Lokacija nam je omogočila, da smo si naslednji dan večino znamenitosti ogledali kar peš.

V soboto smo dan začeli z ogledom bližnjih kulturnih znamenitosti. Najprej smo obiskali veličastno stavbo madžarske državne opere, nato pa nadaljevali proti Baziliki svetega Štefana, eni najpomembnej-

ših cerkva v državi. Sprehod nas je zatem vodil do impresivne stavbe madžarskega parlamenta, ki stoji tik ob Donavi in velja za eno najbolj prepoznavnih ikon Budimpešte. Nato smo prečkali Verižni most, najstarejši most čez Donavo v mestu, in se povzpeli do Budimskega gradu, od koder se ponuja čudovit razgled na mesto. Dan smo zaključili pri slikoviti Ribiški trdnjavi, ki je s svojimi stolpci in razglednimi točkami med najbolj priljubljenimi kotički mesta.

V nedeljo je bil čas za odhod proti domu. Pred vrnitvijo v Slovenijo smo naredili še postanek v idiličnem mestecu Tihany, ki leži ob severni obali Blatnega jezera. Tihany slovi po svojih slikovitih uličicah, samostanu iz 11. stoletja ter prekrasnih pogledih na največje sladkovodno jezero v Srednji Evropi. V večernih urah smo se polni vtisov, novih znanj in lepih spominov vrnili v Ljubljano.

Posebna zahvala gre našim sponzorjem, ki so s podporo omogočili izvedbo ekskurzije:

- **Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo**
- **Flycom Technologies d.o.o.**
- **Geoservis d.o.o.**
- **Geodetsko podjetje Benčan d.o.o.**

Tovrstni dogodki in srečanja krepijo naša strokovna in kulturna obzorja ter ponujajo širši pogled na študij in geodezijo kot stroko.

Samo Vetrh